

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

21. siječnja 2016. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Izbor mjerodavnog prava – Uredbe (EZ) br. 864/2007 i (EZ) br. 593/2008 – Direktiva 2009/103/EZ – Nezgodu koju je prouzročilo vozilo s priključenom prikolicom, pri čemu je svako vozilo bilo osigurano kod različitog osiguravatelja – Nezgodu koja se dogodila u državi članici različitoj od one u kojoj je sklopljen ugovor o osiguranju – Regresni zahtjev između osiguravatelja – Mjerodavno pravo – Pojmovi ‚ugovornih‘ i ‚izvanugovornih obveza‘“

U spojenim predmetima C-359/14 i C-475/14,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje su podnijeli Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud u Vilniusu, Litva) i Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve), odlukama od 15. srpnja i 8. listopada 2014., koje je Sud zaprimio 23. srpnja i 17. listopada 2014., u postupcima

„**ERGO Insurance**“ SE, koji zastupa „ERGO Insurance“ SE Lietuvos filialas,

protiv

„**If P&C Insurance**“ AS, koji zastupa „IF P&C Insurance“ AS filialas (C-359/14),

i

„**Gjensidige Baltic**“ AAS, koji zastupa „Gjensidige Baltic“ AAS Lietuvos filialas,

protiv

„**PZU Lietuva**“ UAB DK (C-475/14),

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik trećeg vijeća, u svojstvu predsjednika četvrtog vijeća, J. Malenovský, M. Safjan (izvjestitelj), S. Prechal i K. Jürimäe, suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

* Jezik postupka: litavski.

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za „ERGO Insurance“ SE, koji zastupa „ERGO Insurance“ SE Lietuvos filialas, M. Navickas, *advokatas*,
- za „Gjensidige Baltic“ AAS, koji zastupa „Gjensidige Baltic“ AAS Lietuvos filialas, A. Rjabovs,
- za „If P&C Insurance“ AS, koji zastupa „If P&C Insurance“ AS filialas, A. Kunčiuvienė,
- za litavsku vladu, R. Krasuckaitė i G. Taluntytė kao i D. Kriauciūnas, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, T. Henze i J. Kemper, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, A. Steiblytė i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 24. rujna 2015.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 14. točke (b) Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.) kao i Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109.; u daljnjem tekstu: Uredba Rim I) i Uredbe (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 73.; u daljnjem tekstu: Uredba Rim II).
- 2 Zahtjevi su podneseni u okviru sporova između „ERGO Insurance“ SE i „If P&C Insurance“ AS te „Gjensidige Baltic“ AAS (u daljnjem tekstu: Gjensidige Baltic) i „PZU Lietuva“ UAB DK (u daljnjem tekstu: PZU Lietuva), osiguravajućih društava, u pogledu prava koje se primjenjuje na regresne zahtjeve podnesene između navedenih stranaka nakon prometnih nezgoda koje su se dogodile u Njemačkoj.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba Rim I

- 3 U skladu s uvodnom izjavom 7. Uredbe Rim I:

„Sadržajni bi opseg i odredbe ove Uredbe trebali biti u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima [(SL L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.; u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles I)] te s Uredbom [Rim II].“

- 4 Člankom 1. stavkom 1. Uredbe Rim I određeno je njezino područje primjene kako slijedi:
- „Ova se Uredba primjenjuje, u situacijama kada postoji sukob zakona, na ugovorne obveze u građanskim i trgovačkim stvarima.
- Međutim, ne primjenjuje se na porezne, carinske ili upravne stvari.“
- 5 Članak 4. te uredbe, naslovljen „Mjerodavno pravo u slučaju kad ga ugovorne stranke nisu odabrale“, određuje:
- „1. U mjeri u kojoj pravo koje je mjerodavno za ugovor nije odabrano u skladu s člankom 3., te ne dovodeći u pitanje članke od 5. do 8., pravo kojem podliježe ugovor utvrđuje se kako slijedi:
- (a) ugovor o prodaji robe podliježe pravu države u kojoj prodavatelj ima uobičajeno boravište;
 - (b) ugovor o pružanju usluga podliježe pravu države u kojoj pružatelj usluga ima uobičajeno boravište;
 - (c) ugovor koji se odnosi na stvarno pravo na nekretninama odnosno na pravo najma ili zakupa nekretnina podliježe pravu države u kojoj se nekretnina nalazi;
 - (d) neovisno o točki (c), najam nekretnina ugovoren za privremeno privatno korištenje u razdoblju koje nije duže od šest uzastopnih mjeseci, podliježe pravu države u kojoj najmodavac ima uobičajeno boravište, pod uvjetom da je najmoprimac fizička osoba, te da ima uobičajeno boravište u istoj državi;
 - (e) ugovor o franšizi podliježe pravu države u kojoj korisnik franšize ima uobičajeno boravište;
 - (f) ugovor o distribuciji podliježe pravu države u kojoj distributer ima uobičajeno boravište;
 - (g) ugovor o prodaji robe putem dražbe podliježe pravu države u kojoj se odvija dražba, ako je to mjesto moguće utvrditi;
 - (h) ugovor sklopljen unutar multilateralnog sustava koji spaja odnosno pojednostavljuje spajanje interesa trećih osoba kod višestruke kupovine i prodaje u vezi s financijskim instrumentima, kako je definirano člankom 4. stavkom 1. točkom (17.) Direktive 2004/39/EZ, u skladu s nediskrecijskim pravilima, te koji regulira samo jedno pravo, podliježe tom pravu.
2. Kad ugovor nije obuhvaćen stavkom 1. odnosno kad su dijelovi ugovora obuhvaćeni s više točaka od (a) do (h) stavka 1., ugovor podliježe pravu države u kojoj ugovorna strana koja na karakterističan način mora ispuniti ugovor ima uobičajeno boravište.
3. Kad je jasno iz svih okolnosti slučaja da je ugovor očigledno u užoj vezi s državom koja nije država navedena u stavicima 1. i 2., mjerodavno je pravo te druge države.
4. Kad je mjerodavno pravo nemoguće utvrditi na temelju stavaka 1. i 2., ugovor podliježe pravu države s kojom je u najužoj vezi.“
- 6 Članak 7. te uredbe, pod naslovom „Ugovori o osiguranju“, glasi:
- „1. Ovaj se članak odnosi na ugovore navedene u stavku 2., bez obzira na to da li se osigurani rizik nalazi u državi članici, i na sve druge ugovore o osiguranju koji pokrivaju rizike koji se nalaze unutar područja države članice. Ne primjenjuje se na ugovore o reosiguranju.

2. Ugovor o osiguranju koji osigurava od značajnog rizika, kako je definirano u članku 5. točki (d) Prve direktive Vijeća 73/239/EEZ od 24. srpnja 1973. o usklađivanju zakona i drugih propisa koji u odnosu na osnivanje i obavljanje poslova izravnog osiguranja osim životnog osiguranja [(SL L 228, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 3.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/68/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2005. (SL L 323, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 52.)], podliježe pravu kojeg odaberu ugovorne stranke u skladu s člankom 3. ove Uredbe.

U mjeri u kojoj ugovorne stranke nisu odabrale mjerodavno pravo, ugovor o osiguranju podliježe pravu države u kojoj osiguravatelj ima uobičajeno boravište. Kad je jasno iz svih okolnosti slučaja da je ugovor očigledno bliži drugoj državi, mjerodavno je pravo te druge države.

[...]

6. Za potrebe ovog članka, država u kojoj se rizik nalazi utvrđuje se u skladu s člankom 2. točkom (d) Druge direktive Vijeća 88/357/EEZ od 22. lipnja 1988. o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na izravno osiguranje osim životnog osiguranja, koja propisuje odredbe kako bi se olakšalo učinkovito ostvarivanje slobode pružanja usluga [(SL L 172, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 16.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL L 149, str. 14.)], a u slučaju životnog osiguranja, država u kojoj se rizik nalazi smatra se državom obveze u smislu članka 1. stavka 1. točke (g) Direktive 2002/83/EZ.“

- 7 Članak 15. iste uredbe, naslovljen „Zakonska subrogacija“, glasi:

„Kad osoba (vjerovnik) ima ugovornu tražbinu protiv druge osobe (dužnika), a treća osoba ima obvezu isplatiti vjerovnika ili je isplatila vjerovnika čime je namirila tu obvezu, pravo kojem podliježu obveze treće strane u pogledu namirenja vjerovnika utvrđuje da li i u kojoj mjeri treća osoba ima mogućnost ostvariti prava protiv dužnika, koja je imao vjerovnik protiv dužnika, na temelju prava kojem podliježe njihov odnos.“

- 8 Članak 16. Uredbe Rim I pod naslovom „Odgovornost više osoba“ određuje:

„Ako vjerovnik ima tražbinu protiv više dužnika odgovornih za istu tražbinu, pri čemu je jedan dužnik već djelomično ili u potpunosti namirio tu tražbinu, pravo kojem podliježu obveze prema vjerovniku također podliježe i pravo dužnika na povrat od ostalih dužnika. Ostali dužnici mogu koristiti sva sredstva prema dužniku koja su imali protiv vjerovnika u mjeri u kojoj to dozvoljava pravo kojem podliježu njihove obveze prema vjerovniku.“

- 9 Članak 23. te uredbe naslovljen „Odnos prema drugim odredbama prava Zajednice“ glasi:

„Uz izuzetak članka 7., ova Uredba ne dovodi u pitanje primjenu odredaba prava Zajednice, koja u pogledu definiranih pitanja, utvrđuje pravila o sukobu zakona vezanih za ugovorne obveze.“

Uredba Rim II

- 10 Uvodna izjava 7. Uredbe Rim II određuje:

„Područje primjene u materijalnom smislu i odredbe ove Uredbe bi trebale biti u skladu s Uredbom [Bruxelles I] te s instrumentima koji uređuju koje se pravo primjenjuje na ugovorne obveze.“

11 Članak 4. iste uredbe, naslovljen „Opće pravilo“, glasi:

„1. Ako nije drukčije propisano ovom Uredbom, pravo koje se primjenjuje na izvanugovornu obvezu nastalu iz protupravnog postupanja je pravo one države u kojoj šteta nastane, bez obzira na to u kojoj državi je nastao događaj koji je prouzročio nastalu štetu te bez obzira na državu ili države u kojoj nastanu posredne posljedice tog događaja.

2. Međutim, ako osoba kojoj je utvrđena odgovornost i osoba koja je pretrpjela štetu u trenutku nastanka štete imaju uobičajeno boravište u istoj državi, primjenjuju se propisi te države.

3. Ako je iz svih okolnosti slučaja jasno da je protupravno postupanje očito jače povezano s državom različitom od one iz stavaka 1. i 2., primjenjuju se propisi te druge države. Očito se jača veza s drugom državom može temeljiti posebno na prethodno postojećem odnosu između stranaka, kao što je primjerice ugovor, koji je u uskoj vezi s tim protupravnim postupanjem.“

12 Članak 15. Uredbe Rim II, pod naslovom „Opseg propisa koji se primjenjuju“, glasi:

„Pravo koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze na temelju ove Uredbe posebno regulira:

(a) temelj i opseg odgovornosti, uključujući određivanje osoba koje se mogu smatrati odgovornima za djela koja su počinile;

(b) razloge za izuzeće od odgovornosti, svako ograničenje odgovornosti te svaku podjelu odgovornosti;

[...]“

13 Članak 18. navedene uredbe naslovljen „Izravna tužba protiv osiguravatelja odgovorne osobe“ određuje:

„Osoba koja je pretrpjela štetu može svoj zahtjev za naknadu štete podnijeti neposredno protiv osiguravatelja odgovorne osobe, ako to propisuje pravo kojim se uređuje izvanugovorna obveza ili pravo kojim se uređuje ugovor o osiguranju.“

14 Članak 19. te uredbe pod naslovom „Subrogacija“ glasi:

„Ako neka osoba (vjerovnik) ima izvanugovornu tražbinu prema drugoj osobi (dužniku), a treća osoba ima obvezu namiriti vjerovnika, ili je zapravo ispunjavanjem te obveze namirila vjerovnika, pravo kojim se uređuje obveza treće osobe izvršavanja obveze prema vjerovniku propisuje u kojoj mjeri treća osoba ima pravo ostvarivati prava naspram dužnika, a koja je vjerovnik ostvarivao u odnosu na dužnika u skladu s pravom koje se primjenjuju na njihov odnos.“

15 U skladu s člankom 20. Uredbe Rim II, pod naslovom „Višestruka odgovornost“:

„Ako vjerovnik ima tražbinu protiv više dužnika koji su odgovorni za istu tražbinu, a jedan od dužnika već je u cijelosti ili djelomično namirio tražbinu, pitanje prava tog dužnika zahtijevati naknadu od drugih dužnika uređeno je pravom koje se primjenjuje na izvanugovornu obvezu tog dužnika prema vjerovniku.“

16 Članak 27. navedene uredbe naslovljen „Odnos s ostalim odredbama propisa Zajednice“ određuje:

„Ova Uredba ne dovodi u pitanje primjenu odredaba propisa Zajednice koji, u pogledu posebnih pitanja, utvrđuju pravila u slučaju sukoba zakona za izvanugovorne obveze.“

Direktiva 2009/103

17 Uvodna izjava 26. Direktive 2009/103 navodi:

„U interesu je osigurane osobe da svaka policia osiguranja jamči u okviru jedinstvene premije pokriće koje se traži u skladu s pravom svake države članice ili pokriće koje se traži u skladu s pravom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi, kada je to pokriće više.“

18 Članak 3. te direktive, naslovljen „Obvezno osiguranje vozila“, u trećem stavku određuje:

„Svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da ugovor o osiguranju također pokriva:

(a) u skladu sa zakonodavstvom koje je na snazi u drugim državama članicama, svaku štetu ili ozljedu prouzročenu na području tih država;

[...]“

19 Članak 14. navedene direktive pod naslovom „Jedinstvena premija“ glasi:

„Države članice poduzimaju sve potrebne mjere kako bi osigurala da sve police obveznog osiguranja od građanskopravne odgovornosti koja proizlazi iz upotrebe vozila:

(a) pokrivaju, na temelju jedinstvene premije i tijekom cijelog trajanja ugovora, cjelokupno područje Zajednice, uključujući svaki boravak vozila u drugoj državi članici za vrijeme trajanja ugovora; i

(b) jamče, na temelju jedinstvene premije, u svakoj državi članici pokriće propisano njezinim zakonom ili pokriće propisano zakonom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi ako je to pokriće više.“

Litavsko pravo

20 Odredbe Direktive 2009/103 prenesene su u unutarnje pravo Zakonom o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (TPVCAPDI) od 5. ožujka 2004. (Žin., 2004., br. 46-1498), kako je izmijenjen Zakonom br. X-1137 od 17. svibnja 2007. (Žin., 2007., br. 61-2340; u daljnjem tekstu: Zakon o obveznom osiguranju).

21 Članak 10. Zakona o obveznom osiguranju naslovljen „Teritorijalni doseg ugovora o osiguranju“ u stavku 1. određuje:

„Nakon plaćanja jedinstvene (globalne) premije, ugovor o osiguranju [vozila koje se uobičajeno nalazi na litavskom području] ili ugovor o prekograničnom osiguranju predviđa, tijekom cijelog trajanja ugovora, uključujući svaki boravak vozila u drugoj državi članici Unije za vrijeme njegova trajanja, u svakoj državi članici, pokriće propisano zakonom u području obveznog osiguranja od građanske odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila ili pokriće propisano ovim zakonom ako je potonje pokriće više. [...]“

22 Na temelju članka 11. Zakona o obveznom osiguranju naslovljenog „Osigurani iznosi i premije osiguranja“:

„[...]“

3. U slučaju štete koja je nastala u drugoj državi članici, naknada štete koju isplaćuje osiguravatelj temelji se na iznosima pokrića utvrđenima propisima te države članice ili na iznosima pokrića navedenima u stavku 1. ovog članka ako su potonji viši.“

[...]“

23 Članak 16. navedenog zakona naslovljen „Načela plaćanja naknade štete“ u stavku 1. nalaže:

„Odgovorni osiguratelj ili Nacionalni ured za osiguranje isplaćuje naknadu štete ako je imatelj motornog vozila odgovoran za štetu nanесenu trećoj osobi. Naknadu štete iz osiguranja treba isplatiti u skladu s propisom koji regulira obvezno osiguranje od građanskopravne odgovornosti za upotrebu motornih vozila države članice u kojoj se dogodila prometna nezgoda.

[...]“

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-359/14

24 Dana 1. rujna 2011. na području Mannheima (Njemačka) traktor s priključenom prikolicom prevrnuo se na kolniku prilikom polukružnog skretanja. Na temelju nalaza policijskih službenika koji su izašli na mjesto nezgode za nju je odgovornim proglašen vozač traktora. Posljedično, osiguravatelj tog vozila, podružnica društva „ERGO Insurance“ SE isplatila je žrtvama navedene nezgode naknadu štete u iznosu od 7 760,02 litasa (LTL) (oko 2255 eura). Taj osiguravatelj je potom pokrenuo postupak pred sudom koji je uputio zahtjev kako bi se osiguravatelju prikolice, odnosno podružnici društva „If P&C Insurance“ AS naložilo snošenje polovice naknade štete iz osiguranja jer je ona trebala preuzeti solidarnu odgovornost za prouzročenu štetu.

25 Sud koji je uputio zahtjev smatra da postoje nejasnoće u pogledu utvrđivanja prava koje se primjenjuje na spor između dvaju osiguravatelja.

26 U tim okolnostima Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud u Vilniusu) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 4. stavak 4. Uredbe Rim I, kojim je propisano da, ‚[k]ad je mjerodavno pravo nemoguće utvrditi na temelju stavaka 1. i 2. [tog članka 4.], ugovor podliježe pravu države s kojom je u najužoj vezi‘, tumačiti u smislu da je, u okolnostima kao što su one u glavnom postupku, potrebno primijeniti njemačko pravo?

2. Ako je odgovor na prvo pitanje negativan, treba li pravilo sadržano u članku 4. Uredbe Rim II tumačiti u smislu da se, u okolnostima kao što su one u glavnom postupku, pravo koje je potrebno primijeniti u sporu između osiguravatelja traktora i osiguravatelja prikolice mora odrediti u skladu s pravom države u kojoj je nastala šteta koja je posljedica prometne nezgode?“

Predmet C-475/14

27 Dana 21. siječnja 2011. dogodila se prometna nezgoda u Njemačkoj u kojoj je traktor s priključenom prikolicom prouzročio štetu na imovini drugih osoba. Traktor je bio osiguran od građanskopravne odgovornosti pri litavskoj podružnici društva Gjensidige Baltic. Prikolica je bila osigurana na temelju ugovora o osiguranju od građanskopravne odgovornosti sklopljenog s PZU-om Lietuva.

28 Nakon što su žrtve te nezgode podnijele odštetne zahtjeve u Njemačkoj, Gjensidige Baltic isplatio je naknade štete iz osiguranja u iznosu od 4 331,05 litasa (oko 1254 eura). Gjensidige Baltic smatra da s obzirom na to da su te naknade pokrile cjelokupnu štetu koju su pretrpjele žrtve, to društvo može podnijeti regresni zahtjev protiv PZU-a Lietuva kako bi mu bila nadoknađena polovica navedenog iznosa, odnosno 2 165,53 litasa (oko 629 eura).

29 Presudom od 2. siječnja 2013. Vilnaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud u Vilniusu) prihvatio je zahtjev društva Gjensidige Baltic. Taj sud naložio je društvu PZU Lietuva da društvu Gjensidige Baltic izvrši povrat naknade štete iz osiguranja isplaćene u iznosu od 2 165,53 litasa, uvećanom za kamate po godišnjoj stopi od 6%. Taj sud naveo je da je u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe Rim II pravo koje se primjenjuje na izvanugovornu obvezu nastalu iz protupravnog postupanja njemačko pravo. Na temelju njemačkog prava potrebno je provesti podjelu odgovornosti jer je šteta nastala zbog prometne nezgode koju je prouzročilo motorno vozilo s priključenom prikolicom. U slučaju da štetu nadoknadi jedan od osiguravatelja, on ima pravo zatražiti povrat polovice iznosa od drugog osiguravatelja.

30 Presudom od 8. studenoga 2013. Vilniaus apygardos teismas (Žalbeni sud u Vilniusu) ukinuo je presudu Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud u Vilniusu) i odbio regresni zahtjev koji je podnio Gjensidige Baltic. Žalbeni sud utvrdio je da su u predmetnom slučaju pitanja u vezi s građanskopravnom odgovornošću u pogledu upotrebe motornih vozila trebala biti riješena na temelju ugovora o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i da odredbe Uredbe Rim II nisu mjerodavne. Naime, budući da je bio sklopljen ugovor o obveznom osiguranju u glavnom postupku, predmetna situacija ne može potpasti pod deliktну građanskopravnu odgovornost. Smatrajući da je obveza PZU-a Lietuva proizlazila iz ugovora o obveznom osiguranju, taj sud zaključio je da se primjenjuje litavsko pravo.

31 Žalbom u kasacijskom postupku podnesenom sudu koji je uputio zahtjev Gjensidige Baltic zahtijeva ukidanje te presude i potvrdu presude od 2. siječnja 2013. koju je donio Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud u Vilniusu).

32 Sud koji je uputio zahtjev navodi da se spor u biti odnosi na kvalifikaciju pravnog odnosa koji postoji između osiguravatelja traktora i prikolice te na utvrđenje prava koje se primjenjuje na taj odnos. Ta kvalifikacija odlučujuća je za spor s obzirom na to da litavski pravni sustav i njemački pravni sustav propisuju različita načela podjele odgovornosti između osiguravatelja traktora i osiguravatelja prikolice kada štetu prouzroči vučno vozilo.

33 Nadalje, potrebno je utvrditi uspostavlja li, kako to smatra Gjensidige Baltic, članak 14. točka (b) Direktive 2009/103 pravilo o sukobu zakona na temelju kojeg se pravo mjesta nezgode primjenjuje na spor između osiguravatelja poput onog iz glavnog postupka.

34 U tim je okolnostima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Uspostavlja li članak 14. točka (b) Direktive 2009/103/EZ kolizijsko pravilo, koje bi se *ratione personae* trebalo primjenjivati ne samo na žrtve cestovnih prometnih nezgoda već i na osiguravatelje vozila odgovornih za štetu uzrokovanu u nesreći, za svrhe utvrđivanja prava primjenjivog na odnose među njima te je li ta odredba posebno pravilo s obzirom na pravila o primjenjivom pravu koja su uspostavljena uredbama Rim I i Rim II?

2. Ako je odgovor na prvo pitanje negativan, važno je utvrditi potpada li pravni odnos između osiguravatelja u ovom slučaju pod pojam „ugovorne obveze” u smislu članka 1. stavka 1. Uredbe Rim I. Ako pravni odnos između osiguravatelja potpada pod pojam „ugovorne obveze”, onda je važno pitanje je li on obuhvaćen ugovorima o osiguranju te bi li pravo koje se na njih primjenjuje trebalo biti utvrđeno u skladu s pravilima iz članka 7. Uredbe Rim I.

3. Ako su odgovori na prva dva pitanja negativni, važno je razjasniti potpada li u slučaju regresnog zahtjeva pravni odnos između osiguravatelja vozila korištenih zajedno pod pojam 'izvanugovornih obveza' unutar značenja prema Uredbi Rim II te bi li taj odnos trebalo smatrati izvedenim pravnim odnosom koji proizlazi iz cestovne prometne nezgode (protupravnog postupanja) u svrhu utvrđivanja mjerodavnog prava u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe Rim II. Bi li, u slučaju kao što je ovaj, osiguravatelje vozila korištenih zajedno trebalo smatrati dužnicima odgovornima na temelju iste obveze iz članka 20. Uredbe Rim II i bi li pravo mjerodavno za odnos između njih trebalo biti utvrđeno u skladu s tim pravilom?"

35 Odlukom predsjednika Suda od 19. studenoga 2014. predmeti C-359/14 i C-475/14 spojeni su u svrhu usmenog postupka kao i presude.

O prethodnim pitanjima

36 Svojim pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sudovi koji su uputili zahtjeve nastoje u biti saznati na koji način valja tumačiti uredbe Rim I i Rim II kao i Direktivu 2009/103 u svrhu utvrđivanja prava koje se primjenjuje ili pravâ koja se primjenjuju u okviru regresnog zahtjeva osiguravatelja traktora koji je nadoknadio štetu žrtvi nezgode koju je prouzročio vozač navedenog vozila, podnesenog protiv osiguravatelja prikolice koja je bila priključena na traktor prilikom te nezgode.

37 Valja podsjetiti da kao što proizlazi iz njihovih članaka 1., uredbe Rim I i Rim II uskladile su kolizijska pravila o pravu koje se u građanskim i trgovačkim stvarima primjenjuje na ugovorne i izvanugovorne obveze. Pravo koje se primjenjuje na te dvije kategorije obveza treba utvrditi na temelju odredaba uspostavljenih jednom od dviju uredaba, ne dovodeći, međutim, u pitanje pravila predviđena člancima 23. i 25. Uredbe Rim I kao i člancima 27. i 28. Uredbe Rim II.

38 U tom potonjem pogledu valja s jedne strane navesti kao odgovor na pitanje koje je u predmetu C-475/14 postavio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) da članak 14. točka (b) Direktive 2009/103 ne uspostavlja posebno kolizijsko pravilo u odnosu na takva pravila utvrđena uredbama Rim I i Rim II kad je riječ o regresnim zahtjevima između osiguravateljâ i stoga ne ispunjava uvjete postavljene člankom 23. Uredbe Rim I i člankom 27. Uredbe Rim II.

39 Direktiva 2009/103 državama članicama nameće obvezu donošenja mjera koje jamče zaštitu žrtve prometne nezgode i imatelja vozila koji je prouzročio tu nezgodu. Prema njezinoj uvodnoj izjavi 12., opći cilj te direktive jest osigurati zaštitu žrtava nezgoda na način da jamči njihovo osigurateljno pokriće za određene minimalne iznose.

40 Ni iz formulacije ni iz ciljeva Direktive 2009/103 ne proizlazi da se njome nastoje utvrditi kolizijska pravila.

41 Osobito, članak 14. navedene direktive, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 26., državama članicama samo nalaže poduzimanje potrebnih mjera kako bi police osiguranja motornih vozila, na temelju jedinstvene premije i tijekom trajanja ugovora pokrile cjelokupno područje Europske unije te da na temelju te premije u svakoj državi članici jamče pokriće propisano njezinim zakonom ili zakonom države članice u kojoj se vozilo uobičajeno nalazi ako je potonje pokriće više.

42 Ta odredba odnosi se isključivo na teritorijalni doseg i razinu pokrića koju je osiguravatelj dužan pružiti kako bi na primjeren način zaštitio žrtve prometnih nezgoda. Iz toga ne može proizaći pravilo prema kojemu tako utvrđeno zakonodavstvo države članice uređuje podjelu odgovornosti među osigurateljima.

- 43 Kad je riječ, s druge strane, o područjima primjene uredaba Rim I i Rim II, pojmovi „ugovorne obveze“ i „izvanugovorne obveze“ koji se u njima nalaze moraju se tumačiti na autonoman način, pozivajući se ponajprije na strukturu i ciljeve tih uredaba (vidjeti, analogijom, presudu ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490-, t. 27.). Također valja voditi računa, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 7. svake od dviju uredaba, o cilju dosljednosti prilikom recipročne primjene tih uredaba, ali i o Uredbi Bruxelles I koja, među ostalim, u članku 5. uvodi razlikovanje između stvari koje se odnose na ugovore i onih koje se odnose na delikte ili kvazidelikte.
- 44 Iz sudske prakse Suda koja se odnosi na potonju uredbu proizlazi da samo pravna obveza koju je jedna osoba slobodnom voljom preuzela prema drugoj osobi i na kojoj se temelji tužiteljeva tužba spada u „stvari koje se odnose na ugovore“, u smislu članka 5. točke 1. navedene uredbe (vidjeti presudu Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, t. 39.). Analogijom i u skladu s ciljem dosljednosti navedenim u točki 43. ove presude, valja utvrditi da pojam „ugovorne obveze“ u smislu članka 1. Uredbe Rim I označava pravnu obvezu koju je jedna osoba slobodnom voljom preuzela prema drugoj.
- 45 Kad je riječ o pojmu „izvanugovorne obveze“ u smislu članka 1. Uredbe Rim II, valja podsjetiti da pojam „stvari koje se odnose na [...] delikte ili kvazidelikte“ u smislu članka 5. točke 3. Uredbe Bruxelles I uključuje svaki zahtjev čiji je cilj uspostaviti odgovornost tuženika i koji nije vezan za navedene „stvari koje se odnose na ugovore“ u smislu točke 1. tog članka (presuda ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, t. 32. i navedena sudska praksa). Nadalje, valja primijetiti, kao što proizlazi iz članka 2. Uredbe Rim II, da se ona primjenjuje na obveze nastale na temelju štete, odnosno na svaku posljednicu nastalu iz protupravnog postupanja, neopravdanog bogaćenja, posloводства bez naloga ili predugovorne odgovornosti.
- 46 S obzirom na navedeno, „izvanugovornom obvezom“ valja smatrati, prema Uredbi Rim II, obvezu nastalu na temelju jednog od događaja navedenih u članku 2. te uredbe i spomenutih u prethodnoj točki.
- 47 U predmetnom slučaju iz odlukâ kojima se upućuju zahtjevi proizlazi da ugovorne obveze, u smislu Uredbe Rim I, postoje između osiguravateljâ te imatelja ili vozača traktora i imateljâ prikolice. Nasuprot tomu, između dva osiguravatelja ne postoji nijedna ugovorna obveza.
- 48 Nadalje, postojanje i opseg obveze naknade štete žrtvama iz glavnog postupka prije svega ovise o ocjenama prometnih nezgoda koje su dovele do predmetnih šteta. Te ocjene, koje se odnose na postojanje delikta, nisu u vezi s ugovornim odnosom koji postoji između osiguravateljâ i njihovih osiguranika.
- 49 Kad je riječ o mogućnosti da protiv osiguravatelja prikolice osiguravatelj traktora podnese regresni zahtjev, u slučaju da je potonji žrtvi nadoknadio cjelokupnu štetu koju je pretrpjela zbog nezgode koja je uključivala kako taj traktor tako i prikolicu koja je na nj bila priključena, valja navesti sljedeće.
- 50 Kao prvo, samo postojanje prava na regres osiguravatelja traktora, čiji je vozač prouzročio nezgodu, protiv osiguravatelja priključene prikolice, jednom kad je žrtvi nadoknađena šteta, ne može se izvesti iz ugovora o osiguranju, već pretpostavlja istodobnu primjenu deliktne odgovornosti imatelja navedene prikolice u odnosu na tu istu žrtvu.
- 51 Valja navesti da takvu obvezu naknade štete koja tereti imatelja prikolice treba smatrati „izvanugovornom obvezom“ u smislu članka 1. Uredbe Rim II. Stoga u odnosu na odredbe te uredbe valja utvrditi pravo koje se primjenjuje na navedenu obvezu.

- 52 U skladu s člankom 4. navedene uredbe, ako nije drukčije propisano tom uredbom, pravo koje se primjenjuje na takvu izvanugovornu obvezu jest pravo one države u kojoj šteta nastane, odnosno, u glavnom postupku, one u kojoj je pretrpljena šteta koja potječe izravno iz nezgode (vidjeti, u tom smislu, presudu Lazar, C-350/14, EU:C:2015:802, t. 24.). Prema članku 15. točkama (a) i (b) Uredbe Rim II, to pravo regulira uvjete i opseg odgovornosti kao i razloge za podjelu te odgovornosti.
- 53 Posljedično, dužnike obveze naknade štete žrtvi kao i, prema potrebi, doprinose imatelja prikolice i imatelja ili vozača traktora u nastanku štete nanesejoj žrtvi valja utvrditi s obzirom na pravo mjesta nastanka izravne štete, što je u predmetnom slučaju njemačko pravo.
- 54 Kao drugo, valja podsjetiti da obveza osiguravatelja da nadoknadi štetu nanesejoj žrtvi ne proizlazi iz štete koja joj je nanesejena, već iz osiguravateljeva ugovora s odgovornim osiguranikom. Takva naknada štete dakle potječe iz ugovorne obveze, s obzirom na to da se pravo koje se primjenjuje na takvu obvezu treba utvrditi u skladu s odredbama Uredbe Rim I.
- 55 Stoga kad je riječ o pravu koje se primjenjuje na ugovor o osiguranju traktora, poput onih iz glavnog postupka, i na onaj o osiguranju prikolica koje su na njih bile priključene, valja utvrditi jesu li osiguravatelji dviju vrsta vozila u skladu s navedenim ugovorima bili stvarno dužni nadoknaditi štetu žrtvama nezgode koju su ta vozila prouzročila.
- 56 Kao treće, i kad je riječ o pitanju ima li osiguravatelj traktora koji je žrtvi nadoknadio štetu, u slučaju potrebe, pravo istaknuti regresni zahtjev protiv osiguravatelja prikolice, važno je navesti da članak 19. Uredbe Rim II uvodi razlikovanje između pitanja obuhvaćenih deliktним uređenjem i onih obuhvaćenih ugovornim uređenjem. Ta odredba primjenjuje se osobito na situaciju u kojoj je treći, odnosno osiguravatelj, nadoknadio štetu žrtvi nezgode, vjerovniku deliktne obveze naknade štete prema vozaču ili imatelju motornog vozila, i to ispunjavanjem obveze žrtvi.
- 57 Točnije, članak 19. Uredbe Rim II predviđa da je, u tom slučaju, pitanje eventualne subrogacije u prava žrtve uređeno pravom koje se primjenjuje na obvezu trećeg, odnosno osiguravatelja od građanskopravne odgovornosti, da nadoknadi štetu toj žrtvi.
- 58 Stoga obveza osiguravatelja na pokriće građanskopravne odgovornosti osiguranika u odnosu na žrtvu koja proizlazi iz ugovora o osiguranju sklopljenog s osiguranikom te uvjeti pod kojima osiguravatelj može izvršavati prava koja žrtva nezgode ima protiv osoba odgovornih za nezgodu ovise o nacionalnom pravu koje uređuje navedeni ugovor o osiguranju, koje se utvrđuje u skladu s člankom 7. Uredbe Rim I.
- 59 Nasuprot tomu, pravo koje se primjenjuje na utvrđivanje osoba koje se mogu proglasiti odgovornima kao i na eventualnu podjelu odgovornosti između njih i njihovih osiguravatelja i dalje je podvrgnuto, u skladu s navedenim člankom 19., članku 4. i pratećim člancima Uredbe Rim II.
- 60 Valja osobito utvrditi da pod pretpostavkom da, prema pravu koje se primjenjuje na temelju potonjih odredaba Uredbe Rim II, žrtva prometne nezgode koju je prouzročio traktor s priključenom prikolicom raspolaže pravima kako prema imatelju prikolice tako i prema osiguravatelju potonje, osiguravatelj traktora, nakon što je žrtvi nadoknadio štetu, ima pravo uložiti pravno sredstvo protiv osiguravatelja prikolice s obzirom na to da pravo koje se prema članku 7. Uredbe Rim I primjenjuje na ugovor o osiguranju predviđa subrogaciju osiguravatelja u prava žrtve.
- 61 Stoga je na sudovima koji su uputili zahtjeve da najprije utvrde način na koji naknade štete koje treba platiti žrtvama trebaju biti podijeljene između, s jedne strane, vozača i imatelja traktora i, s druge strane, imatelja prikolice, u skladu s pravilima nacionalnog prava koja se primjenjuju na temelju Uredbe Rim II.

- 62 Kao drugo, pravo koje se primjenjuje na ugovore o osiguranju koje su sklopili osiguravatelji – tužitelji u glavnom postupku i njihov odnosni osiguranik valja utvrditi u skladu s člankom 7. Uredbe Rim I, kako bi se odgovorilo na pitanje mogu li i u kojoj mjeri navedeni osiguravatelji na temelju subrogacije izvršavati prava žrtve prema osiguravatelju prikolice.
- 63 S obzirom na sve prethodno navedeno, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 14. točku (b) Direktive 2009/103 treba tumačiti na način da ta odredba ne sadržava posebno kolizijsko pravilo čija je svrha utvrditi pravo koje se primjenjuje na regresni zahtjev između osiguravateljâ u okolnostima poput onih u glavnom postupku.
- 64 Uredbe Rim I i Rim II treba tumačiti na način da se pravo koje se primjenjuje na regresni zahtjev osiguravatelja traktora koji je nadoknadio štetu žrtvama nezgode koju je prouzročio vozač navedenog vozila, u odnosu na osiguravatelja prikolice priključene tijekom te nezgode, utvrđuje na temelju članka 7. Uredbe Rim I ako pravila o deliktnoj odgovornosti koja se primjenjuju na tu nezgodu na temelju članka 4. i pratećih članaka Uredbe Rim II predviđaju podjelu obveze naknade štete.

Troškovi

- 65 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članak 14. točku (b) Direktive 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti treba tumačiti na način da ta odredba ne sadržava posebno kolizijsko pravilo čija je svrha utvrditi pravo koje se primjenjuje na regresni zahtjev između osiguravatelja u okolnostima poput onih u glavnom postupku.

Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) i (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) treba tumačiti na način da se pravo koje se primjenjuje na regresni zahtjev osiguravatelja traktora, koji je nadoknadio štetu žrtvama nezgode koju je prouzročio vozač navedenog vozila, u odnosu na osiguravatelja prikolice priključene tijekom te nezgode, utvrđuje na temelju članka 7. Uredbe br. 593/2008 ako pravila o deliktnoj odgovornosti koja se primjenjuju na tu nezgodu na temelju članka 4. i pratećih članaka Uredbe br. 864/2007 predviđaju podjelu obveze naknade štete.

Potpisi